

DE PAPER & ZOUT

LEONIEK ZUIDHOF

ILLUSTRATION DESIGN

JANUARI 2022

HOE GEEF JE TEKSTEN PIT DOOR MIDDEL VAN ILLUSTRATIE?

Introductie

Het laatste jaar van de academie. Nu begint het ergens op te lijken. Mijn toekomstvisie wordt steeds duidelijker. Straks student-af en beginnen aan een nieuwe fase. Daar past een abonnement op de Volkskrant ook wel bij, zo dacht ik. Voor je werkdag begint, lees je je krantje bij het ontbijt. Ik zie het helemaal voor me. Maar laat me zeggen dat dit niet de enige reden was waarom ik besloot abonnee te worden. Sterker nog, de voornaamste reden heeft te maken met deze paper: mijn onderzoek naar redactionele illustratie. Door de jaren op de academie heb ik ontdekt welke tak van illustratie echt bij mij past. Waar ik echt enthousiast van word. Het bedenken van beeld bij een verhaal heeft altijd mijn interesse gewekt. Hoe zorg je ervoor dat je een tekst naar een hoger plan tilt door middel van illustratie? Een interessant vraagstuk dat ik tijdens mijn afstuderen onderzocht heb. De Volkskrant was het opstapje voor dit project, omdat de krant veel gebruik maakt van redactionele illustratie. Ik vind het boeiend om te zien wat voor ideeën en interpretaties andere illustratoren hebben bij een bepaald stuk tekst en op wat voor manieren ze die beeldend maken. De krant geldt daarom ook als een inspiratiebron.

Hoe is het makerschap begonnen?

Ik maak graag beeld bij een verhaal of van een verhaal. Een illustratie die nieuwsgierig maakt of vragen oproept. Een beeld waar je langer naar kijkt. Iedereen houdt van een mooi plaatje, maar alleen mooi zegt niet zoveel. Ik wil dat mijn illustraties meer vertellen. Dat het daadwerkelijk iets toevoegt aan hetgeen wat er verteld wordt. En dat kan op eindeloos veel manieren! Dat maakt dit vak zo leuk en divers.

Vroeger was ik niet alleen veel met tekenen bezig, maar ook met verhalen. Ik had een aantal boekjes waar ik zelfverzonnen verhalen in opschreef. Vaak waren dit dialogen tussen fantasiedieren, welke zich ook goed leenden voor kleine tekeningetjes naast deze verhalen. Het verzinnen van verhalen zit in de familie. Mijn vader is basisschoolmeester en vult lege momenten in de klas graag met een zelfverzonnen verhaal. Vroeger schreven we vaak samen verhaaltjes. Na elke bladzij, zin of zelfs regel wisselden we om. Daarna snel kijken wat eruit was gekomen! Ik kijk hiernaar terug als één van m'n leukste jeugdherinneringen en ik denk dat de interesse naar verhalen hier is ontstaan.

Mijn motivatie voor redactionele illustratie

Ik maak graag illustraties die een doel hebben en een verhaal vertellen. Bij redactionele illustratie komt dit samen, doordat het beeld de tekst verduidelijkt en tegelijkertijd iets nieuws toevoegt. De illustratie vertelt op zichzelf ook een verhaal en daardoor zijn tekst en beeld onlosmakelijk met elkaar verbonden. Met name bij redactionele illustratie is het wenselijk dat de illustratie niet één-op-één een weerspiegeling is van de tekst. Natuurlijk, het eerste doel van zo'n illustratie is het visueel samenvatten van de tekst en het concreet maken van (abstracte) informatie om zo bij te dragen aan het leesplezier. Maar dat is niet het enige. Een redactionele illustratie is zoveel meer dan een mooi, bijpassend plaatje. De hoeveelheid extra informatie die je met een illustratie toe kunt voegen kent geen grenzen. Ik vind het te gek als illustratoren er in slagen de tekst een diepere betekenis te geven door middel van hun illustratie. Ik probeer als illustrator met mijn eigen stijl een eigenzinnige draai te geven aan de tekst. Het concept voor het beeld wat ik creëer wordt niet opgelegd door de tekst, maar ontstaat door een eigen visie. Redactionele illustratie zie ik als een persoonlijk proces en daarom vind ik het zo interessant en een kunstvorm op zich.

Het vertrekpunt van mijn onderzoek

Enkel in het bezit van mijn afstudeeronderwerp, bezocht ik als start van mijn onderzoek de expositie 'Vertekend Beeld'. De expositie, georganiseerd door kunstenaar en galeriehouder Arnoud van Mosselveld van Moving Gallery Utrecht, toonde het werk van twaalf verschillende illustratoren bekend van hun illustraties voor kranten en andere nieuwsmedia. Van opkomend talent tot doorgewinterde alleskunnners, van nieuw tot oud werk, de expositie bevatte een breed scala aan getekende kunst. En dit keer niet te zien in of op het platform waar ze origineel voor gemaakt zijn, maar ingelijst aan de muur. Dat vond ik een erg interessant gegeven. Redactionele illustratie als kunst! Kunst om te bekijken en om van te genieten, zonder het in verband te zien met het oorspronkelijke doel. Het werk van onder andere Joost Swarte, Frits Müller, Max Kisman (eveneens mede-initiatiefnemer van de expositie), Nastia Cistakova en Leonie Bos was hier te bezichtigen. Allemaal illustratoren met hun compleet eigen stijl en manier van werken. Dit inspireerde me enorm om dit ook voor mijzelf te gaan onderzoeken. Hoe verzin je een goed concept voor een illustratie? Wat is mijn werkwijze? Hoe word ik professioneel redactioneel illustrator? Deze vragen heb ik onderzocht en beschrijf ik in deze paper.

Onderzoek naar de manieren om een concept te verbeelden

Creatieven zijn vaak denkers. Daarin ben ik geen uitzondering op de regel. Ik houd me veel bezig met thema's zoals identiteit, psychologie en relaties. Dit zijn onderwerpen die zich goed lenen voor redactionele illustratie. Deze onderwerpen vragen ook een stuk denkwerk. Hoe verbeeld je thema's die lastig zijn of zelfs gevoelig liggen? Symbolen en metaforen kunnen hier een krachtig hulpmiddel voor zijn. Dit is een manier van visualiseren wat mensen gelijk snappen. Links worden gelegd zonder het er te dik bovenop te leggen. De illustrator nodigt de kijker uit om te associëren en verbanden te leggen. Ook doet het een beroep op het inlevingsvermogen van de kijker. Daarnaast is het belangrijk dat je als illustrator diversiteit in het beeld brengt, zodat iedereen zich gerepresenteerd kan voelen.

Bij het zoeken naar passende symbolen en metaforen voor bij een tekst, kom je snel clichés tegen. Ze zijn te vaak gebruikt en niet origineel. Denk bijvoorbeeld aan de zandloper die wordt omgedraaid, de gloeilamp op iemands hoofd... Het zijn krachtige beelden en ideeën, maar mensen hebben ze al heel vaak gezien. De uitdaging is dus om deze symbolen en metaforen te gebruiken op een nieuwe, frisse manier. Bovendien zijn symbolen niet de enige manier om een concept over te brengen. Er zijn meer mogelijkheden. Werken met kleur bijvoorbeeld. Door het kleurgebruik kun je bijvoorbeeld de stemming beïnvloeden. Zijn de kleuren warm en licht en daardoor uitnodigend? Of donkerder en kouder om een somber gevoel uit te drukken? Een ander hulpmiddel is het licht/donker-contrast. Een hoog contrast met donkere schaduwen in vergelijking met een zacht contrast laat de kijker het beeld heel anders interpreteren.

“De illustrator nodigt de kijker uit om te associëren en verbanden te leggen.”

Ook kun je spelen met compositie om het concept te bepalen. Drukke, overlappende elementen zorgen voor het gevoel van chaos, terwijl een losse illustratie met veel negatieve ruimte openheid creëert. Scheve verhoudingen en niet-kloppende perspectieven zorgen ervoor dat de kijker voelt dat er iets niet aan de haak is. Symmetrie zorgt juist voor balans. Zo zijn er nog veel meer manieren om een concept vorm te geven. Met deze verschillende hulpmiddelen kun je beïnvloeden wat het beeld communiceert. Aan de illustrator de kunst om te bepalen welke het beste past.

Om deze informatie in de praktijk te brengen, stel ik me voor dat ik een redactionele illustratie maak over het thema *Kinderen gezond leren eten*. Hierbij onderzoek ik de besproken manieren om een concept over te brengen en wat voor verschillende beelden dit kan opleveren. ►►

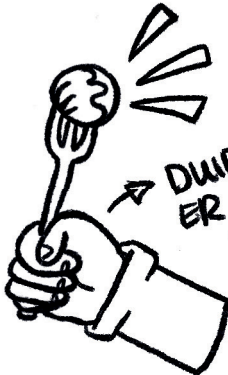
VERSCHILLENDE MANIEREN OM EEN CONCEPT TE VERBEELEN

THEMA:

"KINDEREN GEZOND LEREN ETEN"

← SPRUITJES STAAN EROM BEKEND DAT KINDEREN ZE NIET LUSTEN. DIE LINK IS SNEL GELEGD.

→ DUIDELIJK WAT ER GESUGGEREERD WORDT? DIT KAN DUIDELIJKER!

OVERDREVEN PERSPECTIEF KAN ZORGEN VOOR EEN SPANNENDER BEELD.

SYMBOOL: GEBALDE VUIST (KRACHT)

↓
HIER NATUURLIJK IRONISCH BEEDELD. EEN SYMBOOL OF METAFOOR HOEFT NIET ALTIJD LETTERLIJK GEBRUIKT TE WORDEN.

DOE MIJ MAAR EEN CORN-ETTO

→ KLEUREN EN LIJNVOERING BEPALEN MEDE HOE DE SFEER WORDT GEINTERPRETEERD.

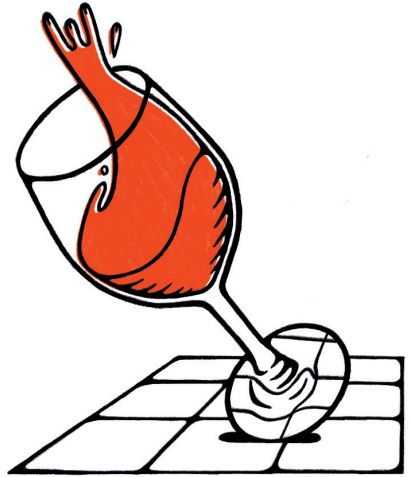
Onderzoek in de praktijk: *wat is mijn werkwijze?*

Sinds een paar maanden volg ik het platform *Hard//hoofd*, een plek voor beginnende kunstenaars en schrijvers waar ze kunnen experimenteren en zich kunnen ontwikkelen. *Hard//hoofd* is gratis en voor iedereen toegankelijk. Als beginnend redactioneel illustrator vond ik dit een logische plek om te starten met opdrachten. Aan het begin van het schooljaar heb ik ze gemaild met de vraag of ik voor ze kon illustreren. Daaropvolgend kreeg ik een stuk poëzie opgestuurd, bestaande uit zeven delen, over anticonceptiepillen en het effect wat ze hebben op vrouwen en hun menstruatie. Elk gedicht representeert een soort anticonceptiepil en diens bijwerkingen, beschreven op een vrij surreële manier. Dit stuk leende zich dan ook goed voor illustratie, maar vereiste zeker enig denkwerk vooraf. Ik begon met het onderzoeken van de bijwerkingen van deze verschillende pillen en welke beelden ik hiervoor kon gebruiken. Daarna ging ik op zoek naar overeenkomsten tussen deze bijwerkingen en de tekst. Vervolgens heb ik per pil één aspect uit de tekst gepakt en deze uitvergroot.

Onder meer door deze opdracht en een cursus redactioneel illustreren die ik onlangs heb gevolgd, heb ik onderzocht welke werkwijze bij mij past. Ik neem graag veel tijd om mijn illustraties uit te denken en omdat die tijd er soms bij redactionele illustratie niet is, wilde ik weten welke wijze voor mij het meest efficiënt is.

Aan de slag

Allereerst lees ik het artikel of de tekst, waarna ik de woorden of zinnen opschrijf die bij mij tot de verbeelding spreken. Vervolgens ga ik hier voorbeelden bij zoeken. Dit kan van alles zijn. Of het nu een vorm is,

*Eén van de zeven illustraties voor Hard//hoofd.
Lees het hele gedicht op www.hardhoofd.com/zoely*

een stemming, een kleurenpalet, een symbool of misschien een associatie. Dit kan op Google, waar het breedste spectrum aan afbeeldingen te vinden is. Op Pinterest heb je een minder groot spectrum, maar een beter algoritme. De gevonden afbeeldingen sla ik vervolgens op. Dit geldt dan als databank om alle gedachten en inspiratie in te verzamelen. Ook is het een handig hulpmiddel om naar terug te keren als je vastloopt. Daaropvolgend schets ik alle ideeën die bij me opkomen uit. Ook als ik op voorhand het gevoel heb dat een idee niet goed gaat uitpakken. Door het op papier te zetten kom je tot nieuwe inzichten. En als het inderdaad geen goed idee blijkt, kun je het makkelijker loslaten. De beste ideeën werk ik uit naar drie of vier definitieve schetsen. Deze stuur ik naar de opdrachtgever. Het gekozen idee zet ik vervolgens om naar een definitief ontwerp in het daarvoor meest geschikte medium.

Hoe word ik *professioneel* redactioneel illustrator?

De kop van deze pagina was eerst: 'Hoe word je professioneel redactioneel illustrator?' Om deze vraag te onderzoeken heb ik verschillende bronnen gebruikt. Zo heb ik podcasts over illustratie ontdekt! *De Makers Podcast* van Dide Vonk en *De Potloodcast* van *De Illustratie Ambassade* staan bijvoorbeeld in mijn favorietenlijstje. Deze podcasts geven het woord aan verschillende kunstenaars die een licht werpen op hun werk, processen en drijfveer. Ze delen ervaringen over de praktijk en hoe ze zijn begonnen. Dit geldt voor mij als input om uit te zoeken hoe ik me als illustrator wil profileren. En dat is echt een persoonlijk proces. Er is niet één, juist recept en als je die volgt, dan ben je er.

Dat bleek ook uit gesprekken die ik met verschillende redactioneel illustratoren heb gevoerd. Vorig jaar heb ik tijdens mijn stage de tijd genomen om meer illustratoren te leren kennen. Zo heeft Floor Rieder ervaringen gedeeld tijdens een online call die georganiseerd werd door Illustratie57, heb ik via Zoom gesproken met Noor Houtackers en heb ik Yoko Heiligers in haar atelier bezocht. Dit jaar wilde ik dit voortzetten en heb ik gesproken met Debora Westra, Loes Faber en Tsjisse Talsma. Ik was benieuwd hoe zij zijn begonnen en op welke manier ze zichzelf in de markt zetten. Op de vraag hoe je in contact komt met potentiële opdrachtgevers zijn de meningen en ervaringen wisselend. Waar de één is begonnen met mailen, mailen en mailen, zegt de ander het juist niet gunstig te vinden om jezelf in deze positie te stellen. Je zou gevraagd moeten worden in plaats van vragen. Nu zit in deze gedachte een kern van waarheid en is dat de ideale wereld, maar aan de andere kant: je moet ergens beginnen. In mijn opinie kan dat het beste door zelf het eerste contact te zoeken. *Put yourself out there.*

Concluderend op alle verkregen informatie is het duidelijk dat de bovenstaande kop passender is met *ik* in plaats van *je*. Er zijn meerdere wegen die naar Rome leiden en mijn rest nu de taak om zelf een pad te kiezen die bij me past.

Conclusie en plan

“And now what?”

Mijn motivatie voor dit onderwerp is duidelijk: dit is wat ik wil doen! Bij deze tak van illustratie ligt mijn passie. Ik wilde voorkomen dat, als ik straks klaar ben met de academie, ik bij wijze van spreken met lege handen sta. De stappen die genomen moeten worden, zo snel mogelijk nemen. Ik heb praktische informatie verkregen over de ins en outs van redactionele illustratie. Met de tips van professionals ga ik nu vervolgstappen maken. Allereerst ga ik door met het maken van relevant werk om mijn portfolio uit te breiden. Ik wil mezelf beter in de markt zetten door werk te laten zien wat ik ook wil blijven maken. Door middel van mijn website en Instagram wordt mijn werk online zichtbaar. Daarnaast ga ik contacten leggen. Ik ga op zoek naar opdrachtgevers die aansluiten bij mijn interesses en stijl. Ook wil ik mijn netwerk verder uitbreiden. De gesprekken met andere illustratoren vond ik erg waardevol en deze wil ik graag voortzetten. Verder wil ik me verdiepen in en deelnemen aan netwerkbijeenkomsten voor illustratoren en vormgevers. Ik wil meer kansen creëren om anderen uit het vak te ontmoeten.

Mijn paper eindigt niet bij deze laatste pagina. Mijn onderzoek gaat verder, want er is nog veel te ontdekken. De tijd tot aan mijn afstuderen ga ik maken, maken en maken. Ik wil meer kennis krijgen over verschillende thema's. Nieuws bijvoorbeeld. Ik wil actualiteiten een (ander of nieuw) gezicht geven door middel van redactionele illustratie. Mijn plan is om een samenwerking te zoeken met een schrijver of journalist en met zijn of haar teksten, artikelen of columns een beeldende serie te vormen. Het lijkt me te gek als ik een diepere laag kan toevoegen en de kijker een nieuw perspectief kan bieden als het gaat om de gebeurtenissen van vandaag de dag. Dit lijkt me een mooi doel om de komende tijd aan te werken.

Bronnen	www.design.tutsplus.com/tutorials/what-is-editorial-illustration-how-to-get-into-it--cms-35776	
	www.digitalartsonline.co.uk/features/creative-business/grads-guide-breaking-into-editorial-illustration	
	www.paradijsvogelsmagazine.nl/17-dingen-die-creatieve-mensen-anders-doen	www.hardhoofd.com
	www.domestika.org/nl/courses/1237-redactioneel-illustreren-voor-tijdschriften - cursus door Emma Hanquist	
	www.domestika.org/nl/courses/2228-redactioneel-illustreren-van-concept-tot-publicatie - cursus door Tim Peacock	
	www.movinggallery.nl	www.spotify.com - De Potloodcast van Jellie Brouwer. Aflevering 4: Saša Ostaja
	www.spotify.com - De Makers Podcast van Dide Vonk. Aflevering 107: Floor de Goede	Wordt vervolgd...